

THE DIFFERENCE BETWEEN SPANGLISH AND CHICANO ENGLISH

Marija Todorova

Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip, North Macedonia, marija.todorova@ugd.edu.mk

Vesna Prodanovska-Poposka

Faculty of Biotechnical Sciences, St. Kliment Ohridski- University- Bitola, North Macedonia,
vesna.prodanovska@uklo.edu.mk

Abstract: Spanish language is one of the most spoken languages in the world. Due to the fact that the use of the Spanish language in the United States of America is developing and expanding very fast, it gradually becomes the unofficial second language of the US. There are several different dialects and language varieties, spoken in different parts of the country, but we will dwell here on two phenomena present in the United States. The purpose of this paper is to discuss and clarify the notion of Spanglish and the concept of Chicano English. The paper answers questions such as: What are they and what is the difference between them? Where are they spoken? Who uses them? And, what are their main features?

Keywords: Spanglish, Chicano English, dialects, language varieties, USA.

РАЗЛИКАТА ПОМЕЃУ SPANGLISH И CHICANO ENGLISH

Марија Тодорова

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, РС Македонија,
marija.todorova@ugd.edu.mk

Весна Продановска-Попоска

Факултет за биотехнички науки, Универзитет Св. Климент Охридски- Битола, РС Македонија,
Vesna.prodanovska@uklo.edu.mk

Резиме: Шпанскиот јазик е еден од најзборуваните јазици во светот. Поради фактот што употребата на шпанскиот јазик во Соединетите Американски Држави интензивно се развива и се шири, може да се каже дека тој постепено стекнува статус на неофицијален втор јазик. Постојат различни дијалекти но и јазични варијации, коишто се зборуваат во различни делови од земјата, но ние овде ќе се задржиме на два феномена кои се застапени во САД. Целта на овој труд е да се продискутираат и разјаснат поимите Spanglish и Chicano English т.е. се даваат одговори на прашањата: Што претставуваат тие и која е разликата помеѓу нив? Каде се зборуваат? Кој ги користи? И, кои се нивните главни карактеристики?

Клучни зборови: Spanglish, Chicano English, дијалекти, јазични варијации, САД.

1. ВОВЕД

Во Соединетите Американски Држави, шпанскиот јазик постепено стекнува статус на неофицијален втор јазик. На скоро 22 милиони луѓе им е прв т.е. мајчин јазик. 60% од нив се Мексиканци кои живеат на запад и југозапад во САД, особено во државите како што се: Калифорнија, Колорадо, Њу Мексико, Аризона и Тексас, 12% се Порториканци кои живеат на североисток, најмногу во Њујорк и околу 4% се Кубанци распространети по целата територија на САД, но сконцентрирани најмногу во Флорида, посебно во Мајами (Barrutia; Schwegler, 1994:233). Половина од жителите во Мајами (околу 360.000) не го владеат англискиот јазик, а само ¼ од вкупното население го зборуваат во своите домови (Henslin, 2004:40). Поради тоа што Латиноамериканците се мнозинство во Мајами, овој двојазичен град го сметаат за „главен град на Латинска Америка“ (Henslin, 2004:40). Во Калифорнија пак, шпанската популација претставува една четвртина од вкупното население (Тодорова, 2020: 10, 11).

Поради фактот дека десетици милиони луѓе го зборуваат шпанскиот јазик во своите домови и поради тоа што оваа бројка значително се зголемува во последните години, можеме да кажеме дека САД прераснува во земја со најголем процент на луѓе, припадници на хиспано-етничката група Латиноамериканци или познати уште како „Latinos“ кои потекнуваат од Латинска Америка. Околу 25 милиони луѓе потекнуваат од Мексико, 3 милиони од Порторико, повеќе од 1 милион од Куба, голем број од Чиле, Венецуела, Аргентина, Боливија, Колумбија, Доминиканска Република, Панама, Перу итн. (Henslin, 2004:227). Латиноамериканците се најголемата етничка малцинска група во САД која се разликува од останатите поради шпанскиот јазик. Сите припадници на оваа етничка група зборуваат различни дијалекти и сите тие си имаат свои

карактеристики кои, всушност, претставуваат одлика на одредена група луѓе во одредени делови на САД и го прават секој дијалект посебен сам по себе (Тодорова, 2020: 10, 11).

2. SPANGLISH СПРЕМА CHICANO ANGLISKI

Миграрањето на населението од Латинска Америка и масовното населување на одредени делови од земјата, како и контактот помеѓу англискиот и шпанскиот јазик се клучни фактори кои директно влијаат врз јазичната промена низ времето. На територијата на Соединетите Американски Држави се зборуваат различни дијалекти и јазични варијации, коишто се разликуваат по своите граматички, фонетски, синтаксички и лексички особености. Еден од најзастапените дијалекти, зборуван од најголемата латино група во САД, Мексиканците и Мексико-Американците, е дијалектот Chicano англиски. Овој дијалект е најмногу застапен на запад и југозапад во САД. Chicano англиски е дијалект на американскиот англиски јазик. За разлика од него, Spanglish не е дијалект ниту на англискиот ниту на шпанскиот јазик, туку претставува јазична варијација, микс од двата јазика. Spanglish е „јазикот“ кој го зборуваат двојазични Латиноамериканци кои се родени и живеат во САД. Тоа е значаен јазичен феномен особено застапен во одредени големи урбани центри како Мајами и Лос Анџелес. Бидејќи за овој термин не може да се најде соодветен збор во македонскиот јазик кој би бил еквивалентен по значење, ние понатаму во текстот ќе го користиме оригиналниот поим Spanglish. Подолу во трудот, подетално ќе ги објасниме овие јазични феномени и нивните карактеристики.

3. CHICANO ANGLISKI

Мексиканците и Мексико-Американците се најголемата латино група во САД, со над 50% од вкупното латино население. Иако најмногу од нив се сконцентрирани во Тексас и Калифорнија, држави кои се на самата граница со Мексико и во кои традиционално имигрираат голем број на луѓе, сепак тие веќе се многу распространети и по другите држави, како што се: Илиноис, Аризона, Колорадо, Флорида, Невада итн. Оваа латино група најмногу се населува во Лос Анџелес, Чикаго, Хјустон, Феникс, Сан Диего, Далас, Сан Антонио и др. (Тодорова, 2020: 11). Сите тие зборуваат мексико-американски или Chicano дијалект. Зборот Chicano е кратенка од зборот Mexicano кој до средината на 17ти век се изговарал како [meshicano] т.е. буквата х се изговара како [s]. Овој термин се користи не само за јазикот, туку и за Мексиканците родени или израснати во САД (Тодорова, 2020: 11). Мексико-Американскиот или Chicano англискиот е всушност дијалект на американскиот англиски јазик, роден јазик на многу говорители. Според некои дефиниции овој дијалект кој се поистоветува со „мајчин јазик“ всушност се разликува од поимот меѓујазик или од јазичните варијации кои ги зборуваат родените говорители на шпански јазик т.е. говорители кои емигрирале во САД на зрела или постара возраст. Овој дијалект го користат луѓето кои го усвоиле англискиот како прв јазик или пак кои ги усвоиле англискиот и шпанскиот јазик истовремено. Говорителите на овој јазик може а и не мора да го зборуваат шпанскиот јазик исто колку и англискиот. Овој јазик може да се користи независно од тоа дали говорителот е двојазичен т.е. може да се зборува Chicano англиски, без воопшто да се знае и зборува шпанскиот јазик. Меѓутоа, скоро сите тие секојдневно се во контакт со вешти говорители на шпански јазик бидејќи живеат во заедници кадешто се зборува истиот и потекнуваат од семејства во чишто домови се користи до одреден степен. Затоа, повеќето од нив имаат барем некое пасивно познавање на шпански јазик. Поради ова може да се каже дека постои можност шпанскиот јазик да има влијание врз овој дијалект и неговите граматички карактеристики. Во продолжение ќе наведеме некои од клучните карактеристики на Chicano англискиот со неколку примери, извадени од секојдневната комуникација со луѓе кои го зборуваат овој јазик. Некои од наведените карактеристики можат да се сретнат и во други дијалекти, а некои се карактеристични само за овој дијалект.

Многу често овие говорители користат правилни форми за неправилни глаголи во минато свршено време т.е. наместо да ја користат неправилната форма на глаголите од стандардниот англиски јазик, тие ја додаваат наставката –ed: maked, striked, braked, builded, caught, foughted, spreaded, freezed, sended итн.

Не додаваат –s во сегашно време за трето лице, еднина. На пр. “If somebody call me and tell me that...” или “He / She run.”

Користат is или was со лични заменки во множина. Како на пр. “The local people is killed every day.” или “They was excited.”

Помошниот глагол Do, во одречна форма, т.е. Don’t вообичаено се користи со личните заменки за трето лице и во еднина и во множина: “She don’t like tennis.”

Се употребува двојна негација, која што всушност не постои во англискиот јазик а се среќава во шпанскиот. Иако овие говорители го усвојуваат Chicano англискиот уште од раѓање или на рана возраст и употребата на

двојна негација не може да се поврзе со шпанскиот јазик, сепак многу често може да се слушне “I can’t do nothing”, “I don’t like you no more”, “I wouldn’t go nowhere” итн.

Во неформалниот говор на помладите се среќаваат изрази од типот: go, be like, и be all. На пример, And I was like, “No they didn’t.”; I am like, “Oh, okay then.”; And she was all “ what’s this”?; And then she goes, “Do you know her”?

При употребата на директен и индиректен говор, за прашањата во индиректен говор се користи tell: I told Maria: “Is that your sister?” – She said: “No, she’s not.” Понекогаш речениците во директен говор се прошируваат со тоа што се додава that после tell: I told him that “I’m hungry.”

Говорителите на Chicano англискиот дијалект, вообичаено употребуваат „погрешни“ предлози во својот говор, односно ги заменуваат едни со други. Може да се каже дека оваа карактеристика е една од оние коишто директно се поврзани со влијанието на шпанскиот јазик. Во шпанскиот јазик има само еден предлог (en) кој одговара на предлозите in и on од англискиот јазик и затоа најчеста замена се забележува кај овие предлози. Имено, говорителите на Chicano англискиот дијалект го користат предлогот in во случаи каде што според стандардниот англиски јазик треба да се употреби on или обратно. Така на пр. се среќаваат реченици како: “Maria got in the bus.” или “We start on July.”

SPANGLISH

Англискиот и шпанскиот се најраспространети јазици во светот. Иако овие два јазика често се користат одделно, сепак во двојазични заедници тие се испреплетуваат и взаемно си влијаат при нивната употреба. Во разговор помеѓу двојазични говорители на шпански и англиски јазик, тие најчесто не ја избираат опцијата да зборуваат на чист англиски или на чист шпански јазик, туку вообичаено избираат трета опција, а тоа е да употребуваат Spanglish. Spanglish или Espanglish (на шпански јазик), како што самото име кажува, претставува хибрид од Spanish и English. Тоа е варијација на шпанскиот јазик што содржи англиски елементи поради влијанието на англискиот јазик врз шпанскиот. Не постои стандардизација на „јазикот“ ниту пак конкретни и официјални правила како се зборува и кога се употребува. Поимот Spanglish е воведен од порториканскиот новинар Салвадор Тио во колумна во весник, за прв пат објавена во 1952 (Lipski, 2008: 41).

Spanglish не е новитет или само некаква измислена комбинација од шпански и англиски јазик, туку претставува комплексен, но флексибилен начин на комуникација за кој лингвистите сè уште немаат конкретна и официјална дефиниција. Тие го толкуваат на различни начини: како пидин, креолски јазик, меѓујазик или англицизиран шпански дијалект. Во The American Heritage Dictionary (2006: 1666), овој поим е дефиниран како „шпански јазик окарактеризиран од бројни заемки од англискиот јазик“, а пак во Оксфордскиот англиски речник (the Oxford English Dictionary: v. XVI, p. 105) како „вид шпански јазик, контаминиран со англиски зборови и форми на изразување, којшто се зборува во Латинска Америка.“ Според Моралес (Morales, 2002) Spanglish е хибриден јазик со улога на „граница“ што ги разделува културите и идентитетите во Соединетите држави. Според Гонзалес Ечеварија (González Echevarría, 2008) пак тоа е јазик на сиромашните Хиспаноамериканци, со низок степен на писменост по двата јазика. Тие вклучуваат англиски зборови и конструкции во нивниот секојдневен говор бидејќи им недостасува вокабулар и образование на шпански јазик за да се прилагодат на променливата култура околу нив. Липски (Lipski, 2008) го дефинира како „строго неутрален термин“ и потенцира дека Spanglish се користи за означување на:

- а) Употреба на интегрирани англицизми во шпанскиот јазик;
- б) Честа и спонтана употреба на неасимилирани англицизми во шпанскиот јазик;
- в) Употреба на синтаксички калки и преводи на заемки од англиски на шпански;
- г) Често и флуидно менување на кодови, особено префрлувања во една иста реченица;
- д) Девиијација од граматиката на стандардниот шпански јазик кај двојазични говорители со рудиментарна и преодна јазична компетенција, чишто продуктивни вештини на шпански јазик се под нивото на вистинските родени говорители, како резултат на промената на јазикот;
- ѓ) Карактеристиките на шпанскиот јазик како втор јазик кај милиони Американци кои не се од латиноамериканско потекло, но научиле шпански јазик од лични или професионални причини;
- е) Саркастична, непочитувачка и навредлива употреба на квази-шпански елементи во како што се нарекува “junk” шпански јазик (Lipski, 2004: 8).

Во овој „јазик“ се забележуваат промени како позајмување на зборови, фонолошки промени и морфолошки промени, како и промени на структурно ниво, промени во значењето преку семантичко проширување и употреба на одредени зборови за да се претстават различни културни реалности и односи. Според Родригез-Гонзалес и Парафита-Куро (Rodríguez-González and Parafita-Couto, 2012) постојат три категории: позајмување од англиски на шпански, менување на кодови и калки. Позајмувањето од англиски на шпански

се реализира преку заемки, деривативни мешавини и екстензии или семантички заемки. Менувањето на кодови може да се случи во една иста реченицата или помеѓу реченици. Овие категории ќе бидат проанализирани преку примери во продолжение на овој труд.

Во Spanglish најчесто се среќаваат англиски заемки за именки и глаголи. На пр.:

Табела 1. Англиски заемки за глаголи

English	Spanglish	Spanish
to check	chequear	verificar, comprobar
to eat lunch	lunchar	almorzar
to watch	huachar	mirar, ver
to park	parquear	estacionar
to type	taipiar	escribir a máquina
to spell	espeliar	deletrear
to freeze	frizar	congelar
to touch	tochar	tocar
to leak	liquear	gotear

Табела 2. Англиски заемки за именки

English	Spanglish	Spanish
brakes	brecas	frenos
market	marketa	mercado
sanitizer	sanitizador	desinfectante
carpet	carpeta	alfombra, moqueta
roof	rufo	techo
lunch	lonche	almuerzo
library	librería	biblioteca
conference	conferencia	reunion
lecture	lectura	conferencia
success	suceso	exito

Земките коишто се користат во овој „јазик“ многу често се разликуваат во однос на семантиката т.е. се претвораат во лажни парови, лексеми што се по форма слични или идентични, а семантички делумно или целосно различни. Тие се со слична фонетска форма, но во реалноста имаат сосема поинакво значење.

Табела 3. Лажни парови

English	Spanglish	Meaning of Spanglish word in standard Spanish	Spanish
actually	actualmente	currently	en realidad, realmente
application (written request)	aplicación	application (of paint, etc.)	solicitud, postulación
bizarre	bizarro	valiant, dashing	estrambótico
carpet	carpeta	folder	alfombra, moqueta
library	librería	bookstore	biblioteca
to realize	realizar	to carry out, to perform, to fulfill	darse cuenta
to record	recordar	to remember	grabar
to rent	rentar	to yield, to produce a profit	alquilar, arrendar

Туѓите зборови можат да поминат низ фонетска, морфолошка и семантичка адаптација. Говорителите настојуваат да го репродуцираат туѓиот изговор точно и прецизно, без или со одредени потешкотии во зависност од тоа колкава разлика постои помеѓу фонетските структури на двата јазика. Во зависност од тоа пак, каде се зборува јазикот и кој го зборува истиот (род, потекло, возраст на говорителите), една иста заемка може да се изговара на повеќе начини. Така, во секојдневниот живот можат да се слушнат различни

варијанти на една иста заемка. Кога еден збор минува од еден јазик во друг може да се случи и морфолошка адаптација преку препознавање на морфемите на позајмениот збор од англиски јазик и нивна замена со соодветни морфеме во шпански јазик т.е. Spanglish. Исто така, зборовите можат да го променат и своето значење и во зависност од тоа колку се блиски јазиците, значењето на заемката може да стане поопшто и непрецизно. Тогаш станува збор за семантичка адаптација на заемките.

Менувањето на кодови е многу честа појава во „јазикот“ Spanglish и како што веќе спомнавме погоре, може да се случи во една иста реченицата или помеѓу реченици. Како што и самото име кажува менување на кодови овде значи употреба на шпански и англиски јазик во една реченица или фраза. Како на пр. “Gracias for your time.”; “Here I come, mi hermano.”; “Mi mamá was talking with my tío Chui yesterday about la boda de Roberto.” или “I’m fine. ¿Tú cómo estás?”

При употребата на оваа јазична варијација, често се користат и калките кои всушност претставуваат буквален превод на сложени изрази, фрази или зборови со фигуративно значење. На пр. “to call back” → llamar para atrás наместо volver a llamar; “It’s up to you.” → Está para arriba de ti наместо Depende de ti; “to run for governor” → correr para gobernador наместо presentarse para gobernador; “he knows how to speak English” → él sabe como hablar ingles наместо sabe hablar ingles итн.

4. ЗАКЛУЧОК

САД е земја во која живеат голем процент на Латиноамериканци, „Latinos“ кои потекнуваат од Латинска Америка и зборуваат различни дијалекти и јазични варијации. Меѓу најзастапените се Chicano English - дијалект на американскиот англиски јазик и Spanglish - јазична варијација, микс од шпански и англиски јазик. Има многу различни дефиниции, ставови и толкувања за овие современи лингвистички феномени. Многумина сметаат дека Chicano англиски е истото што и Spanglish, но Chicano англиски е дијалект на американскиот англиски јазик, застапен на запад и југозапад во САД. Тоа е дијалект кој може да се користи независно од тоа дали говорителот е двојазичен т.е. може да се зборува Chicano англиски, без воопшто да се знае и зборува шпанскиот јазик, што не е случај со јазичната варијација Spanglish. За да се зборува Spanglish, за да се префрлуваме од еден јазик на друг, за да се менуваат кодови, за да се користат и шпански и англиски јазик во една иста реченица или фраза, задолжителна е двојазичноста т.е. говорителот на Spanglish мора да биде двојазичен. Овој „јазик“ не е официјално признат како јазик или дијалект како што е случајот со Chicano англискиот, но интересно е да се види како ќе се развива во иднина и до кој степен ќе биде застапен во говорот на луѓето во САД, што во голема мера зависи од бројот на имигранти во Америка кои зборуваат шпански јазик и од политиката на државата во однос на двојазичноста..

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Тодорова, М. (2020). Дијалектите на шпанскиот јазик во Соединетите Американски Држави. Годишен зборник 2020- Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип, 11 (16). pp. 9-15. ISSN 1857-7059.
- Barrutia, R., & Schwegler, A. (1994). *Fonética y Fonología Española*, Toronto, Canada.
- González Echevarría, R. (2008). Is “Spanglish a language?” In Stavans, I (ed.), *Spanglish*, Westport/London: Greenwood Press, 116-118
- Henslin, J. M. (2004). *Essentials of sociology*, Pearson Education, Inc., Boston, MA, USA.
- Lipski, J.M. (2008). *Varieties of Spanish in the United States*, Georgetown University Press, Washington, D.C.
- Lipski, J.M. (2004). Is “Spanglish” the third language of the South?: truth and fantasy about U.S. Spanish. Paper delivered at LAVIS-III, University of Alabama, Tuscaloosa, April 16, 2004.: <http://www.personal.psu.edu/jml34/spanglish.pdf>
- Morales, E. (2002). *Living in Spanglish: the search for Latino identity in America*. New York: St. Martin’s Press.
- Rodríguez-González, E., & Parafita-Couto, M. C. (2012). Calling for Interdisciplinary Approaches to the Study of “Spanglish” and Its Linguistic Manifestations. *Hispania*, 95(3), 461–480: <http://www.jstor.org/stable/23266149>.
- The American Heritage Dictionary. (2006). Chicago: Houghton Mifflin Harcourt.
- The Oxford English Dictionary, 2nd edition. (1989). 20 volumes. Oxford: Clarendon.